

Prima atestare documentară a localității Bârzava datează din anul 1471. Satul Bătuța este atestat documentar în anul 1851, Căpruța în anul 1350, Dumbrăvița în anul 1471, Groșii Noi în anul 1515, Lalașinț în anul 1585, Monoroștia în anul 1350 și Slatina de Mureș în anul 1439.

Denumirea localității, Bârzava, este de origine dacică, conform opiniei istoricului Constantin C. Giurăscu. Zona Bârzavei a fost locuită încă din epoca pietrei, găsindu-se resturi de obiecte din ceramică înspre hotarul cu comuna Conop. Continuarea locuirii s-a făcut și în perioada dacică și romană.

Prima atestare documentară a localității Bârzava este din 11 decembrie 1471, când familia nobiliară Abrahamffy dă în zalog domeniile sale de la Căpruța, Bârzava și Dumbrăvița. Vatra satului era pe Valea Bârzavei la circa 18 km, la Piatra Păcurarului.

Conform unei conscripții otomane din anul 1554, satele de pe Valea Mureșului sunt sub ocupație turcească. Zona va fi eliberată în anul 1555 de către armatele lui Mihai Viteazul. După moartea lui Mihai Viteazul, zona ajunge din nou sub stăpânirea turcilor, făcând parte din sangeacul Lipovei. Armatele habsburgice cuceresc Lipova în 1688, după care zona intră sub stăpânirea habsburgică.

Conscripțiile habsburgice din secolul XVIII aduc date privind locuitorii din zona Bârzavei. Astfel, în anul 1720, la Bârzava erau 5 familii de iobagi, în 1743, 27 familii în frunte cu un jude, un jurat și un gornic, în anul 1785 sunt amintite 82 de familii iobăgești. Locuitorii din părțile Bârzavei participă la răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan din 1784 – 1785. La Bârzava, țăranii pradă și ard casa domnească a nobilului Kasozonyi. Moara domnească este incendiată de Gheorghe Berar care împreună cu Stăniș Munteanu, primar, sunt învinuiți de instigare la revoltă și condamnați la moarte. Sătenii din Bârzava participă și la evenimentele din timpul Revoluției de la 1848. În matricola bisericească se consemnează că la 25 noiembrie 1848, 5 bărbați sunt spânzurați la poalele dealului Ciot. Numele lor au fost: Crișan Toader, Moldovan Nicolae, Dehelean Todor, Rus Pavel și Jivan Gheorghe.

Prima școală românească la Bârzava ia ființă în 1791. În 1851, în Bârzava trăiau 1421 de locuitori. În anul 1873 ia ființă Parohia Greco-Catolică. În 1880, în cadrul Bisericii Ortodoxe se înființează corul bărbătesc.

Locuitorii Bârzavei participă la cele două războaie mondiale, mărturie a vitejiei și eroismului lor fiind monumentele ridicate în apropierea bisericilor din Bârzava, Căpruța, Dumbrăvița și Lalașinț.

Dintre personalitățile marcante ale Bârzavei amintim pe: marele dirijor Iosif Conta născut la Monoroștia, senatorul Gheorghe Pleș, fiul acestuia Mircea Ionel Pleș, doctor și scriitor, inginerul Vasile Cota fostul șef al Ocolului Silvic Bârzava, preotul și compozitorul Gheorghe Hubic, preotul Aurel Birău, preotul Octavian Câmpeanu și învățătorul Iosif Dohangie.